

From: Jaanus Arukaevu <Jaanus.Arukaevu@energia.ee>
Sent: 19. märts 2014. a. 20:30
To: madis.laaniste@mkm.ee; Irje Möldre
Subject: Ettepanekud, vastuväited ja küsimused ENMAK 2030 strateegiliste eesmärkide, kavandatud võimalike meetmete ning keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta

Vastuseks teie 7.3.2014. kirjale nt 17-1/12-00467/039, saadan teile Eesti Energia AS ettepanekud, vastuväited ja küsimused ENMAK 2030 strateegiliste eesmärkide, kavandatud võimalike meetmete ning keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta

1. ENMAK 2030 strateegiliste eesmärkide kohta:

1.1. Ettepanekud

1.1.1. Vabariigi Valitsuse 8.8.2013. otsusega kinnitatud arengukava koostamise ettepaneku ning ENMAK KSH programmi järgi on arengukava esimeseks strateegiliseks eesmärgiks "Energiavarustuse tagamine elektrimajanduses, soojusmajanduses, transpordisektoris, elamumajanduses ja kodumaiste kütuste tootmises". Sellise sõnastuse järgi on arengukava fookuses mitte kodumaise kütuste tootmise korraldus, vaid energiavarustuse tagamine kodumaisele kütusetööstusele.

Teeme ettepaneku muuta sõnastust nii, et arengukava strateegiline eesmärk oleks "Eesti majanduse ja ühiskonna võimalikult ulatuslik varustamine konkurentsivõimeliste kodumaiste kütustega".

1.1.2. Vabariigi Valitsuse 8.8.2013. otsusega kinnitatud arengukava koostamise ettepanekus p. 5 "Arengukava eesmärgid" on eesmärgid seatud vaid 2020. aastaks. Seejuures juhime tähelepanu, et ka 2020. aastaks saavutatavad eesmärgid on paigutatud väljaspoole lõiku "Arengukava strateegilised eesmärgid" ning seega ei ole formaalselt teie 7.3.2014. a. kirjaga algatatud avaliku konsultatsiooni osaks.

Eeldades, et avaliku konsultatsiooni sisuline eesmärk on koguda tagasisidet arengukava eesmärgi kohta laiemalt, juhime tähelepanu, et perioodi 2020-2030 kohta riigi igasuguste konkreetsete eesmärkide puudumine ei võimalda sisuliselt hinnata kavandatud meetmete ning keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kokkusobivust.

Teeme ettepaneku lükata arengukava meetmete ning keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta avaliku tagasiside küsimine edasi kuni arengukava algataja on sõnastatud konkreetsete kuni 2030. aastani ulatuvad eesmärgid.

1.2. Küsimused:

ENMAK 2030 üheks eesmärgiks on vaid "optimaalseim energiavarustuse stsenaarium, mis oleks tarbijale mõistliku hinna ja kättesaadavusega, vähese keskkonnamõjuga, koosõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega ning pikaajaliselt kõige konkurentsivõimelisem." Kuna konkurentsivõime viitab otseselt majanduslikule võistlusele, siis oleks äärmiselt oluline täpsustada, 1) kelle vahelise konkurentsi kontekstis konkreetseid energiamajanduse korraldamise meetmeid tuleb hinnata; 2) milliste parameetrite järgi konkurentsivõimet hinnata soovitakse; 3) kui pikka perioodi konkurentsivõime võrdlus peab hõlmama.

Näiteks: Kas Eestit tuleb hinnata kõigi naaberriikidega või Ida-Euroopa riikidega või kõigi Euroopa riikidega või mingi ette valitud võrdlusriikide kogumiga? Kas a) on mõeldud Eesti riigi konkurentsivõimet, mida väljendab SKT inimese kohta; või b) Eesti elanike rikkust, mida väljendab elaniku ostujõud; või c) Eestis asuva tööstuse konkurentsivõimet, mida väljendab tööstuse osakaal Eesti SKT-s; või d) Eesti energiatööstuse konkurentsivõimet, mida väljendab Eesti energiaimpordist sõltuvuse määr; või e) CO₂-neutraalse energiaga majanduse osakaal, mida väljendab Eestis tarbitud energia elukaare keskmine CO₂-intensiivsus. Kas konkurentsivõime hindamine peab hõlmama vaid mõjusid, mis ilmnevad kuni 2030. aastani või tuleks arvesse võtta ka hilisemad mõjud, näiteks kuni 2040. või 2050. aastani?

2. ENMAK 2030 kavandatud võimalike meetmete kohta:

2.1. Ettepanekud

2.1.1. KSH programmi lisas nr 1 on toodud meetmed mille kohta ei ole kooskõlastamisele pandud materjalides esitatud mitte mingisugust sisulist informatsiooni peale meetme nimetuse ning meetme raames kavandatud võimalike tegevuste loetelu. KSH Lisas 1 viidatakse, et vaid meetmete seast (st. mitte tegevuste seast) hakatakse sobivamaid välja valida "konsultatsioonide ja mõjuhindangute käigus". Sellisest sõnastusest saab järeldada, et esitatud 12 meetme loetelu on lõplik kuid edaspidi loobutakse osadest esitatud meetmetest.

Teeme ettepaneku muuta sõnastust nii, et konsultatsioon hõlmaks nii meetmeid kui nende raames planeeritud tegevusi.

2.1.2. KSH programmi Lisas nr 1 on meetmete all toodud tegevused defineeritud kahe vastandliku põhimõtte alusel: a: mida tegevuse tegelik elluviija peaks tegema; b: mida riik peaks tegema, et tegevuse tegelik elluviija teeks nagu riik tahab. Seetõttu ei ole võimalik meetmeid sisuliselt võrrelda analüüsida (ühe meetme efektiivsus sõltub teisest meetmest). Samas on arengukavaga seotud analüüsides defineeritud eristuvad stsenaariumid, kus on kirjas eristuvad tegevused ning nende mõjud - aga stsenaariumite sees olevad tegelikud meetmed ei ole konsultatsiooni objekt. Näide: Meede 1.1. "Elektrienergia tõhus tootmine" all on tegevused 1.4. "Uute põlevkivil töötavate elektrijaamade rajamine"; 1.6 "Uute tuuleparkide rajamine" ning 1.10 "Seadusandluse muutmine elektrienergia tõhusa tootmise tagamiseks". Seetõttu on praktiliselt võimatu hinnata meetet 1.1. "Elektrienergia tõhus tootmine". Meedet saab hinnata siis kui on kirja pandud selle sisendite ja väljundite omavahelised seosed. Võimalik on teha meede X (kombinatsioon tegevusest 1.10 ja 1.4), millega konkreetsel moel kavatsetakse teha uut põlevkivijaama. Saab teha ka meede Y (kombinatsioon tegevusest 1.10 ja 1.5), millega konkreetsel moel kavatsetakse arendada mikro- ja hajustootmist. Ning meedet X ja Y saab võrrelda. Kuid praegune Meede 1.1. on defineeritud viisil, et ta ei ole sisuliselt hinnatav ega võrreldav.

Teeme ettepaneku muuta turusituatsiooni stsenaariumid, neis kasutatud eeldused ning reaalsed alternatiivsed energiapoliitika meetmed arengukava KSH hindamise objektiks. Samuti teeme ettepaneku esitada vähemalt minimaalne loetelu alternatiivsetest energiapoliitika elluviimise meetmetest, mida tuleb KSH käigus omavahel võrrelda kõigis stsenaariumitena esitatud turusituatsioonides.

2.1.3. Arengukavaga seotud materjalides kasutatakse terminit "stsenaarium" kahes vastandlikus tähenduses. Analüüsides, mis ei ole formaalselt käesoleva konsultatsiooni objektid, on stsenaariumid läbivalt defineeritud riigi sekkumise ulatuse/viisi kaudu. Samas on Arengukava ülesandepüstituses pandud kohustus lähtuda Euroopa Liidu dokumendist "Energia tegevuskava aastani 2050", mis sisaldab alternatiivseid Euroopa energiapoliitika eesmärkide saavutamise viise. Seetõttu ei ole selge, milliste Eesti-välise keskkonna muutuste variatsioonide kohta "optimaalset stsenaariumit" otsitakse. Ilma konkreetse ülesandepüstituse jätetakse KSH tegija otsustada, milliste olukordade võrdluses optimaalset tulemust otsitakse. Meie hinnangul peaks see olema fikseeritud ülesandepüstituses.

Teeme ettepaneku täpsustada KSH programmis vähemalt minimaalne loetelu konkreetsetest energiapoliitika tingimustest, mille suhtes tuleb alternatiivsete poliitikameetmete tundlikkuse analüüsida KSH raames.

3. ENMAK 2030 keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta:

3.1. Ettepanekud

3.1.1. KSH programmi p. 3. on loetletud Eesti riiklikud regulatsioonid ning Euroopa Liidu 2050. a. kohta koostatud analüüs, milles sätestatud tingimustega tuleb arengukava meetmeid võrrelda. Puudub aga viide Euroopa Liidu 2030. aasta energiapoliitika eesmärkide kavandile.

Teeme ettepaneku laiendada KSH ulatust nii, et KSH hõlmaks ka Euroopa Liidu kuni 2030. aastani kavandatud energiapoliitika meetmeid (http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm).

3.1.2. KSH programmi p. 4. toodud metoodika (sh tabel 2) ei anna vastust, kuidas kasutatakse optimaalseima energiamajandusstsenaariumi leidmiseks Euroopa Liidu "Energia Tegevuskava 2050" toodud stsenaariume. Samuti tabel 2 vastandab ENMAK eesmärkide täitmise (stsenaarium "Sekkuv") ning EL 2050. a. eesmärgi täitmise (stsenaarium "Teadmistepõhine"), samas kui ülesanne on luua ENMAK mis ei oleks vastuolus EL 2050. a. eesmärkidega.

Teeme ettepaneku kõrvaldada metoodikast loogikavead.

3.1.3. KSH programmi p. 4 tabel 3 toodud indikaatorite kvaliteet on äärmiselt kõikumine. Näiteks ei ole võimalik aru saada, mille tõttu on energiapoliitika mõõdikuks biokütuste osakaal mootorkütustest (ei ole isegi täpsustatud, kas tootmisest või tarbimisest) ja/või taastuvenergia osakaal transpordis. Tegu on pigem keskkonnamõju mõõdikutega. KSH programmis toodud indikaatorid on kõik esitatud näidetena ning tegelike indikaatorite ning piirväärtuste defineerimine on jäetud KSH koostaja ülesandeks. Kuna aga arengukava ülesandepüstituses puudusid igasugused 2020-2030. a. vahelist perioodi katvad eesmärgid, siis on meie hinnangul arengukava KSH koostajale jäetud liigne vabadus defineerida eesmärgid, meetmeid, indikaatoreid ja sihtväärtusi. Sellega on KSH hindamine muudetud arengukava sisuliseks koostamiseks.

Teeme ettepaneku sõnastada KSH metoodikas kohustuslikud indikaatorid ning nende piirväärtused.

3.1.4. KSH programmi p. 5 ning seal asivas tabelis 4 toodud hinnatavate mõjurite loetelus on hinnatavaid

parameetreid vähem kui näeb ette KEHJS §40 lg4 p.6.

Teeme ettepaneku viia hinnantavate mõjude loetelu vastavusse seaduses sätestatuga.

3.1.5. KSH programmi tabelis 4 toodud mõjude ulatuse hinnang on ebakvaliteetne. Näiteks, mille alusel on hinnatud, et põlevkivist elektritootmine mõjutab veekasutust globaalselt (mitte regionaalselt); Miks Eesti põlevkivist, mida kunagi ei ole eksporditud, elektri tootmine Eestis mõjub maavaradele globaalselt (mitte kohalikult); kuidas elektrivõrgud mõjutavad linde globaalselt, kuid tuulepargid ei mõjuta linde üldse; Kuidas elektri tarbimine mõjutab regionaalselt jäätmel ja õhuheitmeid ja veekasutust globaalselt. Miks on mõju põhjaveevarule globaalne kuid happevihma põhjustamine regionaalne mõju?

Teeme ettepaneku täpsustada teises nr 4 all kirjeldatud tabelis esitatud mõjude hindamise meetodikat, et see väljendaks täpemalt mõjude tegelikku ulatust. Ning hindamise juures tuleb vältida mõjude kahekordset defineerimist (nii tarbimise kui tootmise juures).

4. Kokkuvõtteks:

ENMAK KSH avalikule arutelule esitatud strateegilistes eesmärkides, meetmetes ning programmis on niivõrd ulatuslikud lüngad ning meetodilised ja faktilised eksimused, et meie hinnangul ei ole võimalik esitatud programmi tervikuna hinnata.

Jaanus Arukaevu
Eesti Energia AS
Juhatuse esimehe nõunik/ Advisor to CEO

e-mail: Jaanus.Arukaevu@energia.ee
tel: + 372 7155 617
gsm: +372 5101 065